

3. Проведення маршрутів

Підготовчі роботи перед проведенням маршруту включають в себе перш за все визначення складу маршрутної групи, виключаючи використання одиночних маршрутів. Маршрути реєструють в спеціальному журналі із зазначенням терміну проведення інструктажу по ТБ, робочого і контрольного термінів повернення з маршруту і старшого маршрутної групи. Старший маршрутної групи призначається з числа ІТП. Перед виходом групи в багатоденний маршрут начальник партії особисто перевіряє забезпеченість її топографічної основою, спорядженням, продовольством, сигнальними, захисними і рятувальними засобами, а також засобами зв'язку; узгоджуються і місця ночівель групи. Контрольний термін повернення групи з багатоденного маршруту призначається виходячи з конкретних умов, але у всіх випадках не пізніше 24 годин після робочого терміну повернення. Старшим групи багатоденного маршруту може бути особа зі стажем роботи за професією понад 1 року.

При виконанні багатоденного маршруту підвищеної складності (наявність по маршруту переправ через небезпечні водні перешкоди, боліт та ін.) Маршрутна група забезпечується аварійним запасом продуктів харчування, а в безводних районах - і води не менше ніж на три дні.

Особлива увага приділяється забезпеченню маршрутної групи сигнальними засобами - ракетницями і різнокольоровими ракетами, димовими шашками, червоними сигнальними полотнами, ліхтарями, а також засобами зв'язку - похідними радіостанціями типу «Надра-1», «Надра-2», що забезпечують зв'язок на відстань не менше 30 км та ін. Час і тривалість сеансів радіозв'язку встановлює керівництво експедиції або партії перед виходом в маршрут. Експедиції і партії, провідні польові роботи в малонаселеній місцевості, в свою чергу, забезпечують радіостанціями типу РПМС, Р-104, РСО-5, РСО-30, що забезпечують надійний зв'язок на відстань до 200-300 км.

Пересування в маршрутах проводиться з постійною зоровою або голосовим зв'язком між людьми і тільки при сприятливій погоді, в світлий час доби. Кожен працівник маршрутної групи крім спецодягу забезпечується будь-яким яскравим елементом одягу, наприклад сорочкою, головним убором і т.п. або спеціальним сигнальним полотнищем, яке може служити додатковим засобом сигналізації. У незаселеній місцевості пройдений шлях відзначають знаками, що полегшує повернення, а в разі необхідності - розшук. Якщо з'явилася необхідність в зміні напрямку маршруту, слід на видному місці зробити знак і залишити записку із зазначенням причин і часу зміни маршруту, а також напрямки подальшого прямування. Група, яка втратила в маршруті орієнтування, припиняє подальший рух і повинна в певні години подати відповідні сигнали. При відсутності ракет і димових шашок сигнали подають за допомогою багать (димових днем, яскравих вночі). У ясну погоду добре помітний білий, в похмуру - чорний або яскраво забарвлені спеціальними порошками дим. Для отримання густого білого диму можна використовувати гілки з зеленим листям, свіжу траву, хвою, сирі мох; для отримання чорного диму - шматки гуми, ганчірки, просочені маслами, і т.п.

Для сигналізації летить літаку днем в сонячну погоду можна використовувати предмети з блискучою поверхнею, вночі - електричний ліхтар. Хорошим засобом сигналізації для літака можуть служити яскравоокрашені предмети польового спорядження. Їх рекомендується розташовувати на піднесених і відкритих місцях (скелях, буграх, галявинах і т.п.) так, щоб вони були видні не тільки з повітря, але і з землі. Для виявлення орієнтування в разі її втрати і відсутності компаса можуть допомогти способи орієнтування на місцевості по Сонцю, деревам, зірок і інших орієнтирів. При орієнтуванні за Сонцем слід знати, що Сонце знаходиться в 7 ч на сході, 13 ч - на півдні, 19 ч - на заході. Можлива орієнтування за Сонцем за допомогою годинника. Для цього годинник встановлюють в горизонтальному положенні так, щоб годинникова стрілка була направлена в бік Сонця. Пряма лінія, що ділить навпіл кут між годинниковою стрілкою і напрямком від центру годин на цифру 1 циферблата, і буде вказувати напрям північ-південь.

Вночі можна орієнтуватися по Полярній зірці сузір'я Малої Ведмедиці, знаючи, що вона знаходиться в напрямку на північ ($\pm 2^\circ$).

Менш точні методи орієнтування за місцевими ознаками. Так, на севірною стороні дерева і каміння рясніше покриті лишайниками, грибами; кора більшості дерев грубіше. З південного боку хвойних порід дерев рясно накопичується смола; з цієї ж сторони дерев розташовуються мурашники і т.д. Насправді, бувають відхилення від перерахованих правил, тому при орієнтуванні за місцевими ознаками необхідно враховувати не один, а кілька ознак. Точність країн світу подібними способами знаходиться в межах $20 - 30^\circ$.

Розшук групи, які не повернулася з одноденного маршруту, починається не пізніше, ніж через 12 год, а багатоденного - 24 год після закінчення контрольного терміну повернення. При цьому начальник партії (загону), до складу якої входила невернувшася група, негайно повідомляє про це керівництву експедиції, уточнює план розшуку і приступає до нього. Розшукові заїни комплектують найбільш досвідченими працівниками. Кожен розшукової заїн постачають картою, компасом, необхідним рятувальним спорядженням, продовольством, зброєю, засобами зв'язку. Припиняють розшук заблукали тільки після вказівки вищестоящої організації.